

700 μ. 1938

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Φρόσω Εύθυμιάδη

Στην Α' Πανελλήνιο Έκθεση Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν εἶδε γιὰ πρώτη φορά τὸ πολὺ κοινὸ μερικὰ ἔργα τῆς δίδας Φρόσως Εὐθυμιάδη, πού ἦταν ὡς τότε γνωστὴ σ' ἓνα στενὸ κύκλο καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων. Ἦταν λίγα κεραμουργήματα, πέντε ἕξι μικρὰ ζῶα, ἓνα σχέδιο γιὰ συντριβάνι, ἓνα-δυὸ βάζα, ὅλα ἀπὸ πηλὸ ψημένο. Μερικὰ εἶχαν πλουτισθεῖ μ' ἓνα διακοσμητικὸ ἐπίχρισμα μὲ λεπτοὺς χρωματικούς τόνους. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἄρεσαν καὶ προκάλεσαν καὶ τοῦ κοινοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴ τῆς κριτικῆς. Ὑπακούοντας σὲ μιὰ βαθυτέρη ἀνάγκη νὰ μελετήσω πλατύτερα τὴν καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση τῆς νεαρῆς καλλιτέχνιδας ἐδέχθηκα πρόθυμα τὴν εὐγενικὴ τῆς πρόσκληση νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀτελιέ τῆς καὶ ὁμολογῶ πὼς δὲν ἔμεινα ἀπλῶς ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας μου αὐτῆς, ἀλλὰ ἔφυγα μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ πλούσιον αὐτὸ ταλέντο κρύβει μέσα του ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς κατακτήσεως τῆς μεγάλης τέχνης. Νομίζω πὼς ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις», σὰν φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ μὲ ἀνώτερη πνοὴ ἀλλὰ πρὸ πάντων σὰν ὄργανο παρακολουθήσεως τῆς γυναικείας δραστηριότητος στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης, ἀξίζει ν' ἀπασχολήσῃ λίγο χῶρον του γιὰ τὴν ἀξιόλογον αὐτὴν ἐργασία, πού εἶναι μεστὴ ἀπὸ πλαστικὰς ἀρετὰς, ἀπὸ ὑποσχέσεις κι' ἀπὸ προεκτάσεις.

Κινημένη ἀπὸ ἔνθεον ζῆλον στὴν ὠραία καὶ τόση δύσκολη τέχνη τῆς κεραμεικῆς καὶ τῆς πηλογλυπτικῆς, τέχνη πού οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀνυψώσει στὸ ἐπίπεδον τῆς γλυπτικῆς, κατῳρθώσε, ὑπερικώντας ἅπειρα ἐμπόδια, νὰ ταξιδέψῃ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ νὰ τὴν σπουδάσῃ μὲ μακροχρόνια παραμονὴ στὴν περίφημη εἰδικὴ σχολὴ τῆς Βιέννης. Ἐκεῖ δὲν ἐφρόντισε μόνον νὰ καλλιεργήσῃ τὴν αἰσθητικὴν τῆς ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσδύσῃ στὰ μυστήρια τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιτημονικῆς τῆς τελειοποιήσεως. Τονίζω ξεχωριστὰ τὸ τελευταῖον αὐτὸ σημεῖον πού εἶναι σημαντικώτατον. Γιατὶ χωρὶς τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ κατάρτιση κάθε κεραμοῦργημα πάει χαμένο. Ἡ ζωὴ του εἶναι ἐφήμερη καὶ σίγουρη ἡ φθορὰ του. Οὔτε εἶναι τόσο εὐκόλον στὸν καθένα νὰ μάθῃ τὰ τεχνικὰ μυστικὰ τῆς ἀγγειοπλαστικῆς κι' οὔτε τὰ διδάσκουν ἔτσι ἀπλᾶ σ' ὅλους, σὲ καμμιά σχολή. Ἀφίνουν τοὺς σπουδαστὰς νὰ τὰ κατακτήσῃ μὲ τὴν ἐπίμονον θέλησιν, τὴν παρατήρησιν, τὴν προσωπικὴν πείραν.

Ὡπλισμένη μὲ ὅλες τὶς τεχνικὰς γνώσεις, μὲ

τὴν πλούσιον αἰσθητικὴν μόρφωση καὶ μὲ τὸ δυνατό τῆς ταλέντον ἡ δις Εὐθυμιάδη ἤρθε στὴν Ἑλλάδα γεμάτη ὄνειρα γιὰ μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ καριέρα. Δυστυχῶς ἀντίξοες περιστάσεις δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν εἰδικὸ κλίβανον πού εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν στερεοποίησιν τῶν καλλιτεχνημάτων. Κι' ἀγωνίζεται, τρέχει, ὑποχρεώνεται δεξιὰ κι' ἀριστερὰ γιὰ νὰ ψῆσῃ μερικὰ κομμάτια, χάνει πότε πότε κανένα πού σπάζει στὴ μεταφορὰ σπάζοντας μαζί καὶ μιὰ χορδὴ ἀπὸ τὴν αἰολικὴν ἄρπα τῆς ψυχῆς τῆς. Καὶ ρωτᾷ — ρωτᾷμε καὶ μεῖς — μὲ ἀγωνία: δὲν θὰ βρεθεῖ λοιπὸν ἓνας πλούσιος φιλότεχνος, ἔστω κι' ἓνας ἐπιχειρηματίας, ἀλλὰ ἐπιχειρηματίας καλοπροαίρετος, λογικός, κάπως ὀλιγαρκής, πού νὰ θελήσῃ κερδίζοντας ἱκανοποιητικὰ νὰ τὴν ἐνισχύσῃ, νὰ τῆς δώσῃ τὰ μέσα νὰ δουλέψῃ, προσφέροντας ἔτσι καὶ πολύτιμη ὑπηρεσίαν ὅχι μόνον στὴν ἴδια ἀλλὰ καὶ στὸν τόπον αὐτὸ πού εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ καθυστερημένους τοῦ κόσμου στὸ εἶδος τοῦτο, πού τόσο τὸν ἐδόξασε στὴν ἀρχαιότητα;

Τὰ κεραμουργήματα τῆς δίδας Εὐθυμιάδη τὰ διακρίνει μιὰ πρωτοτυπία ἐντελῶς αὐθόρμητη, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε ἐκζήτηση καὶ μιὰ πλαστικὴ χάρις ἀπὸ τὶς σπανιώτερες. Τὰ ζῶα τῆς ἔχουν κίνηση, ὁμορφίαν, παλμό, ἓναν παλμὸν τόσο δυνατό πού τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε τι στατικὸν καὶ τὰ κάνει νὰ ζωντανεύουν μπροστὰ μας. Οἱ ἀνθρώπινες φιγούρες εἶναι τὸ ἴδιον ζωντανές, σφριγηλές κι' ὁμῶς ἀπαλλαγμένες ἀπὸ κάθε κουραστικὴ λεπτομέρεια, ἀπὸ κάθε κοινοτοπία φωτογραφικὴ. Τὰ διακοσμητικὰ τῆς στοιχεῖα πλούσια καὶ καλλιτεχνικά, εἶναι ἀληθινὰ εὐρήματα. Τὰ πιάτα, τὰ βάζα τῆς, τὰ φλυτζάνια, τὸ πλῆθος τῶν σκευῶν τοῦ σπιτιοῦ εἶναι καμωμένα σὲ φόρμες πρωτότυπες καὶ συνδυάζουν τὴν καλλιτεχνικὴν ἐμφάνισιν μὲ τὴν εὐκολίαν, τὸ βολικὸν στὴ χρῆσιν. Σὲ μερικὰ γλυπτικὰ τῆς ἔργα παρουσιάζει τὶς ἀρετὰς ἑνὸς ἀξιόλογου φυσιογνωμιστῆ.

Ἐλπίζω πὼς ἡ δις Εὐθυμιάδη θὰ κατορθώσῃ νὰ παρουσιάσῃ συγκεντρωμένον τὸ ἔργον τῆς τὸ φθινόπωρον σὲ μιὰν ἀτομικὴν ἐκθεσιν. Τότε οἱ ἀναγνώστες θὰ δικαιώσουν τὸν ἐνθουσιασμόν μου γιὰ τὴν σεμνὴ καὶ ἐμπνευσμένην αὐτὴν καλλιτέχνιδαν καὶ ἴσως νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ τὸ ὄνειρόν τῆς νὰ ἐγκατασταθεῖ σ' ἓνα εἰδικὸν ἐργαστήριον καὶ ν' ἀφίσῃ ἐλεύθερον τὸ ταλέντον τῆς νὰ ξεχυθεῖ σὰν ἓνας πίδακας δροσερὸς καὶ ὀλόφωτος.

H. Φύλαμα 8 Απριλίου 1938

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΜΑΣ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΠΩΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Έλ. Παχαλίδου : «Τὸ χτένισμα»

νασκάς αποτελεί μέρος ενός συνόλου και τὸ σύνολο αὐτὸ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς δίνει μιὰ ἰδέα τῆς Ἑλλάδος πού μοιθεῖ στὸν ἀγρὸ καὶ στὴν πύλη, τῆς Ἑλλάδος πού λούζεται ἀπὸ φῶς, ἥλιο καὶ θάλασσα, τῆς ἠθογραφικῆς Ἑλλάδος.

Τὸ περιοδικὸ μας πού παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα κάθε ἐκδήλωσι γυναικεία γαιρετὰ με περηφάνεια τὴν συμβολὴ τῶν γυναικῶν στὴν Ἐκθεσί αὐτῆ πού ὄχι μόνο δὲν λείπουν ἐκεῖ μέσα ἀλλὰ καὶ γεμίζουν ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ τὰ τέσσερα τμήματά τῆς Ἐκθέσεως: τὸ ζωγραφικὸ, τὸ γλυπτικὸ, τὸ γαροσιτικὸ καὶ τὸ διακοσμητικὸ.

Τριάντα μία γυναῖκες ζωγράφοι, ἀπὸ τίς φησιμῆς πιά καλλιτέχνιδες μας πού μᾶς βοηθεύουν ὅπως ἡ Ἀγλαΐα Παππά, ἀπὸ τίς ἤδη γνωστῆς στὸ κοινὸ μας, Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη, Ἀλεξανδρίδου, Στεφανοπούλου, ἕως τίς νέες πού ξεκινοῦν με τίς καλλίτερες ὑποσχέσεις γιὰ τὸ μέλλον, Ζίκα Παγκάλου, τὴν Κούλα Μπεκιάρη, τὴν Οἰκονομίδου, τὴν Λεονταρίτη, τὴν Παρασκευαΐδου, τὴν Πασχαλίδου καὶ τόσες ἄλλες, κάθε μιὰ με τὴν προσωπικότητά της, κάθε μιὰ με τίς ὑποσχέσεις της γιὰ μιὰ αὐριανὴ ἐκπληξί, γιὰ μιὰ αὐριανὴ δημιουργία δυνατῆ, ἐμπνευσμένη, πλούσια, νέα.

Στὸ γλυπτικὸ τμήμα ἀντιπροσωπεύουν ἐπαξίως τὸ γυναικεῖο φύλο ἡ Μπέλλα Ραφτοπούλου με ἓνα πέτρινο ἀγαλμὰ τῆς «Ἀνοιξι», ἡ Ἀργυροπούλου με ἓνα «γυμνὸ» σὲ πέτρα καὶ ἡ Πίτσα Χρυσογοΐδου με «γυμνὸ» σὲ μάρμαρο καὶ με μιὰ «κεφαλὴ γυναικῆς» γιὰ τὴν ὁποία τῆς σφίγγομε με συγκίνησι τὸ χέρι. Μᾶς θύμισε τὸν Ντεσπώ, μᾶς θύμισε τὴν νέα δυνατῆ γυναῖκα πού δὲν εἶναι πιά κοῦκλα, ἀλλὰ δημιουργὸς ἑνθρωπος στὴν κοινωνικὴ ζωῆ.

Τὸ διακοσμητικὸ τμήμα (δύο ἀνδρῶν) τὸ γεμίζου γυναῖκες. Ἡ κυρία Λου με τὴν ὠμορφιά τῶν σμάλτων τ...